

ט' באלול תשע"ו
12.9.2016

אל: ד"ר מרק אסרף, מנהל בכיר תחום פיתוח ומדיניות אקדמית
מאת: פרופ' אשר כהן, רקטור

**הנדון: תשובת האוניברסיטה העברית לשאלות המועצה להשכלה גבוהה
בעניין מחאת סטודנטים לוטרניריה**

1. סקירה בינלאומית השוואתית

לימודי ווטרינריה בבתי ספר לרפואה ווטרינרית בצפון אמריקה ובמערב אירופה כוללים לפחות שנה אחת מלאה של הכשרה מעשית קלינית בבית חולים ווטרינרי להוראה. במסגרת שנה זו מבוצעת ההתנסות הקלינית כאשר סטודנט משתלם ביחד עם רופא, מסייע לו בבדיקה, אבחון וטיפול בבעלי חיים חולים.

בתי הספר בצפון אמריקה ובאירופה נדרשים ע"י ארגוני בתי הספר לרפואה וטרנירית, כגון הארגון האירופאי לבתי ספר וטרנירים European Association of Establishments for Veterinary Education (EAEVE) בו חבר בית הספר ע"ש קורט של האוניברסיטה העברית לקיים בית חולים אשר פתוח לשירות הציבור ובעלי החיים בכל עת (שבעה ימים בשבוע, 24 שעות ביממה). אי קיום שירות זה פוסל בית ספר מקבלת הכרה באירופה. ארגון בתי הספר האירופאי מגדיר באופן מדויק את מספר שעות החשיפה הקלינית בהן מחויב לעמוד כל תלמיד על מנת שבית הספר יהיה מאושר ויעמוד בסטנדרטים הנחוצים להקניית המקצוע לסטודנטים. בית הספר של האוניברסיטה העברית ובית החולים להוראה עומדים בדרישות אלו ועברו בהצלחה ביקורות של הארגון האירופאי וכן ועדות בינלאומיות נוספות. זו הסיבה לכך שבוגרי בית הספר באוניברסיטה העברית נחשבים בעלי רמה גבוהה וכן שבתי ספר בארה"ב ואירופה שמחים לקבל את בוגרי ביה"ס לתכניות התמחות וכן להשתלמויות (EXTERNSHIP) ולשלוח לבית הספר בישראל את תלמידיהם להשתלמויות.

תכנית הלימודים בבית הספר לרפואה וטרנירית על שם קורט באוניברסיטה העברית נבנתה על פי תבנית של בתי ספר בצפון אמריקה והועתקה בתחילה מתוכנית הלימודים של בית הספר לרפואה וטרנירית באוניברסיטת פנסילבניה ב 1988. עם התרחבותו של בית הספר והתבססותו של בית החולים שונתה תכנית הלימודים בשנה הקלינית תוך מעבר מתכנית שרובה סבבים בחיות משק ורפואה וכירורגיה של חיות קטנות, לתכנית בה מוצעים לסטודנטים מגוון רחב של סבבים קליניים בהדרכת רופאים מומחים בתחומים שונים של הרפואה הווטרנירית. סבבים קליניים אשר חלקם מתקיים בבית החולים וחלקם מחוצה לו, חלקם חובה, וחלקם בחירה לפי רצונו ותחומי העניין של הסטודנט.

להלן טבלה השוואתית עם מספר נתונים לגבי תכנית הלימודים וההכשרה הקלינית בבתי ספר לוטרניריה מובילים בארה"ב ובאירופה:

Royal Veterinary College University of London	University of Pennsylvania	Cornell University New York	U.C. Davis California	אוניברסיטה עברית (2016-2017)	
ההתנסות הקלינית מתקיימת בשנה וחצי אחרונות מתוך 5 שנות לימוד.	לפחות 50 שבועות של התנסות קלינית במשך שנה וחצי מתוך השנה וחצי סטודנטים יכולים לקחת את כל התקופה בקליניקה או מינימום של שנה ולבחור לימודי בחירה נוספים בזמן שנותר	48 שבועות של התנסות קלינית במשך 12 חודשים	59 שבועות של התנסות קלינית. בסה"כ 14 חודשים רצופים של התנסות קלינית.	50 שבועות של התנסות קלינית במשך 12 חודשים.	מספר שבועות קליניים
יש ישנן תורנויות במחלקת החירום ובמחלקות המאשפוזות כולל בערבים ובסופי השבוע	יש בנוסף לתורנויות סופי שבוע וחגים מגיעים הסטודנטים לטפל בחיות שאשפזו באחריותם במשך השבוע בכל סוף שבוע בו אשפזו חיות	יש בנוסף לתורנויות סופי שבוע וחגים מגיעים הסטודנטים לטפל בחיות שאשפזו באחריותם במשך השבוע בכל סוף שבוע בו אשפזו חיות	יש בנוסף לתורנויות סופי שבוע וחגים מגיעים הסטודנטים לטפל בחיות שאשפזו באחריותם במשך השבוע בכל סוף שבוע בו אשפזו חיות	יש	תורנויות סטודנטים בסופי שבוע וחגים
יש תלמידים שנקראו לכוננות והיו בה במשך כל הלילה אינם מצופים לנכוח יום מלא לאחר מכן.	יש	יש	יש	אין בוטלו (פרט לכירורגיה שתבוטל באוקטובר 2016)	כוננויות
לא התקבלה אינפורמציה	2	4	2	2	שבועות חופש
כ 9,000 פאונד	\$ 55,798 לתושבי פנסילבניה לשנה	\$ 32,750 לתושבי ניו-יורק לשנה	\$ 35,246 לתושבי קליפורניה לשנה	שכ"ל כמו כל תלמיד אוניברסיטה. למעשה משלמים עבור 2 סמסטרים ומקבלים 3	הערות

כפי שניתן לראות מהטבלה המשווה, בכל בתי הספר בחו"ל ישנן תורנויות של סטודנטים בסופי שבוע וחגים וכן כוננויות.

2. נימוק אקדמי לחיוב סטודנטים לרפואה ווטרינרית לבצע תורנויות בסופי השבוע ובחגים בשנת הלימודים הרביעית

בית הספר שם לעצמו מטרה ללמד את מקצוע הווטרינריה ברמה הטובה ביותר שניתן ולאפשר מתן טיפול רפואי ברמה הגבוהה ביותר כמקובל בבתי החולים הווטרינריים המובילים בעולם. לשם כך נידרש בית החולים למגוון גדול של מקרים קליניים. למעלה מ-50% מהמקרים אותם מקבל בית החולים נכנסים דרך מחלקת החירום והטיפול הנמרץ בשעות הערב, הלילה, סופי השבוע והחגים. בית החולים חייב להפעיל מחלקה כזו אשר תהיה פתוחה כל הזמן על פי דרישות הארגון האירופאי לבתי הספר לוטרינריה (EAEVE) ובנוסף לכך פעילות מחלקה זו חשובה על מנת לקלוט את מספר המקרים המתאים כדי שהסטודנטים יזכו לחשיפה נאותה למספר מקרים גדול ומגוון. הארגון האירופאי אף בודק את היחס בין מספר המקרים המתקבלים ע"פ סוגי החיות השונות לסטודנטים. אי עמידה במדדים (אינדקסים) של הארגון מונעת הכרה.

מקרי החירום שמגיעים לטיפול בבית החולים בערבים, בסופי שבוע ובחגים הינם בעלי אופי של רפואה ראשונית ושונים משמעותית מהמקרים אותם רואים בשעות היום כמקרים מתואמים ומוזמנים מראש למומחים במחלקות השונות. אופן התמודדות הרפואה עם מקרים אלו הוא ייחודי, וחיוני שהסטודנטים יחוו ויתמודדו עם ההתנהלות של מקרים שכאלו כגון הרעלות, תאונות דרכים, מקרי חירום נויירולוגיים ועוד... בשעות בהן הקליניקות סגורות מגיעים אל בית החולים מקרים אשר בשעות הפעילות הרגילות אינם מגיעים אלא מטופלים במרפאות פרטיות ביניהם גם מקרים פשוטים יחסית אשר מייצגים בצורה טובה יותר את המקרים בהם נתקל וטרינר במרפאה פרטית. בשל כך זוכים הסטודנטים למגוון מקרים רב המייצג בצורה טובה יותר את ליבת עיסוקם המקצועי בעתיד. כמו כן צמצום כוח האדם בסופי שבוע מאפשר לסטודנטים לעשות יותר פעולות טכניות בהשגחה אשר מטבע הדברים אינן נעשות בשעות היום הרגילות ומאפשרות הכנה טובה יותר לחיים המקצועיים האמתיים, למשל התמודדות עם צילומי רנטגן לבד, כפי שקורה מדי יום במרפאה הפרטית. בהשוואה לכך, בשעות היום הרגילות מתבצעים צילומים ע"י צוות מחלקת הדמיה והטכנאים העובדים ובשל כך הסטודנטים פחות משתתפים בכך בפועל. מהתנסויות אלו לומדים הסטודנטים הרבה מאד ומפיקים תובנות שילוו אותם בהמשך דרכם המקצועית.

ללא השתתפות הסטודנטים בתורנויות בסופי שבוע וחגים לא היו הסטודנטים זוכים למספר השעות החשיפה קלינית הנדרשות ע"י ארגון בתי הספר האירופאי והכשרתם המקצועית הייתה נפגעת באופן משמעותי.

למרות הכתוב מעלה, מדובר בסך הכל במספר תורנויות לא רב בסופי השבוע ובחגים, כ-15-17 החל משנה הבאה. אורך התורנות הינו כ-8 שעות. אם ניקח בחשבון שיש כ-115 ימי שבת וחג מדי שנה, מדובר ב-13-15% מהימים הללו, ולא בכל סוף השבוע אלא רק ביום אחד מתוך שניים. כמובן שהתורנויות מתבצעות רק במהלך שנה אחת מתוך 4 שנות לימודי הרפואה הווטרינרית.

3. כיצד באה האוניברסיטה העברית לקראת הסטודנטים לוטרניריה בנושא טענותיהם לגבי תורנויות שבתות חגים ולילות?

בית הספר לוטרניריה עשה בחצי השנה האחרונה שורה ארוכה של שינויים על מנת להקל על תלמידי השנה הקלינית. השינויים הללו כוללים בין השאר:

- א. הפסקת הכוננויות.
- ב. ביטול השתתפות סטודנטים בתורנויות בלילה (מחצות ועד שבע בבוקר).
- ג. הקטנת מספר התורנויות בסוף השבוע ובחגים ל-17 בשנה הבאה ו-15 החל מהשנה שלאחר מכן.
- ד. קביעת שעת גג לשהות סטודנטים במחלקות המאשפזות (לא יאוחר מ 18:00, כמובן שאפשר להשתחרר גם קודם לכן). שינוי זה יאפשר לסטודנטים לעבוד בערבים ביתר קלות.
- ה. קיצור רצף שעות שהייה בבית החולים כך שלא תיווצרנה משמרות ארוכות וכן קביעת זמן מינימום של לפחות שבע שעות בין מחויבות אחת לשנייה.

בעקבות השינויים הללו לא ניתן לטעון כי הסטודנטים עוברים הכשרה בתנאים קשים במיוחד. טענות על כך שאין הם רואים את משפחותיהם, לא מסוגלים לעבוד לפרנסתם במהלך השנה הרביעית, או שאין להם זמן ללמוד לא יעמדו במבחן המציאות. ההכשרה בסופי שבוע וחופשים במשך השנה הקלינית היחידה של תלמידי הוטרניריה קיימת בבתי הספר לוטרניריה הטובים לעולם והיא חיונית על מנת שהסטודנט יתנסה במגוון רב וגדול של מקרים קליניים. מכיוון שמיד עם סיום לימודי הוטרניריה יקבל בוגר ביה"ס רישיון לעסוק במקצוע יצטרך להתמודד עם מצבי חירום, ויורשה מבחינה חוקית לבצע כל פעולה רפואית ווטרנירית. משום כך גדולה חשיבות ההכשרה גם במקרי חירום ומצבים מורכבים אחרים המתקבלים בשעות התורנויות ע"י צוות מצומצם.

4. מדוע אי אפשר לבא לקראת הסטודנטים לרפואה ווטרנירית כפי שהדבר נעשה כלפי סטודנטים דתיים הלומדים בשנה ד'?

בית החולים הוטרנירי נכנס ל"נוהל סוף שבוע" החל מיום חמישי בערב ועד יום א' בבוקר. השבת עצמה הינה רק חלק יחסית קטן מסוף השבוע. תלמידים דתיים משתתפים בתורנויות עד כניסת השבת ולאחר מכן מצאת השבת. משום כך הכשרתם איננה נפגעת במאומה ואין מעבר לעובדה שהם אינם משתתפים בתורנויות בשבת עצמה שום התחשבות מיוחדת. הם אינם מופלים לטובה או לרעה מסטודנטים חילוניים. יש לציין שמספרם של התלמידים הדתיים בבית הספר הוא קטן (בערך 1-2 בכל מחזור של 55 סטודנטים).

הטענות של פוליטיקאים כי קיימת אפליה לכאורה של סטודנטים חילוניים בבית הספר, ושסטודנטים דתיים זוכים להכשרה ללא סוף שבוע ומשום כך אפשר גם לתת לסטודנטים החילוניים לוותר על סוף השבוע, הינן חסרות בסיס.

בברכה

אשר כהן